

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 7. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Aldis Laviņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 75/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 463. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam, 98. panta pirmajam teikumam, kā arī 106. panta pirmajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts kopsakarā ar 18. panta pirmās daļas 4. punktu prasa pamatot, ka tieši apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai izraisa pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārums.

Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā 2016-02-01 5. punktu*).

Tādējādi Satversmes tiesas kolēģijai ir jāpārbauda, vai pieteikumā ir ietverti juridiski argumenti tam, ka apstrīdētā norma skar tādas tiesības, kas ietilpst katras pieteikumā norādītās Satversmes pamattiesības tvērumā, un vai apstrīdētā norma aizskar Pieteikuma iesniedzējam katras pieteikumā norādītās Satversmes normā noteiktās pamattiesības.

6.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir viens no apsūdzētajiem krimināllietā. Viņš lūdzis pirmās instances tiesu iztiesāt lietu viņa prombūtnē, jo darba dēļ nevarēšot ierasties uz tiesas sēdēm. Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa, citstarp pamatojoties uz apstrīdēto normu, ar (datums) lēmumu atzinusi, ka neierodieties uz tiesas sēdi Pieteikuma iesniedzējs pārkāpj savus procesuālos pamatpienākumus, kas kavē kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un traucē krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Konstatējot, ka viņš strādā ārvalstī, tiesa saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 241. panta pirmo daļu un 255. pantu piemērojusi viņam drošības līdzekli – aizliegumu izbraukt no valsts.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 92. pantā minētais jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā šī lieta tiek izskatīta (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2001-10-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2005. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 6. punktu*). Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus elementus – savstarpēji saistītas tiesības. Tajā ietilpst, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes principi, tiesības tikt uzklautam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu, kā arī tiesības uz pārsūdzību (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 8.3. punktu*). Satversmes 92. pants prasa, lai tiktu izveidota sistēma, kurā krimināllietas izskatītu taisnīga, objektīva tiesa, un lai šīs lietas tiktu izskatītas kārtībā, kas nodrošinātu to taisnīgu un objektīvu izspiešanu, bet šī Satversmes norma neparedz personai tiesības prasīt konkrēta satura procesuālo tiesību normu pieņemšanu (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2001-10-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*).

Pieteikumā ir citētas Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos izteiktās atziņas, kas attiecas uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantu. Tomēr pieteikumā nav pamatots kā katrs no minētajiem tiesu spriedumiem attiecināms uz Pieteikuma iesniedzēja tiesisko situāciju. Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka likumdevējs, nosakot apsūdzētajam obligātu pienākumu piedalīties lietas iztiesāšanā, nav nodrošinājis, ka krimināllietā tiek izskatīta kārtībā, kas nodrošinātu to taisnīgu un objektīvu izspiešanu. Proti, pieteikumā nav pamatots, ka Kriminālprocesa likumā ietvertais princips par lietas izskatīšanu apsūdzētā klātbūtnē būtu pretrunā Satversmes 92. pantam. Tātad Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstības izvērtēšanu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 98. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības brīvi izbraukt no Latvijas, kā arī 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Proti, tā liedzot viņam izbraukt no Latvijas un brīvi izvēlēties nodarbošanos un darba vietu, tostarp, darba vietu ārvalstī.

Līdz ar to šajā daļā pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas (datums) lēmums nav pārsūdzams, tādēļ vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 98. panta pirmajā teikumā un 106. panta pirmajā teikumā noteikto pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (datums), kad Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa pieņēma lēmumu par drošības līdzekļa piemērošanu Pieteikuma iesniedzējam. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 11. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstības izvērtēšanu Satversmes 98. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtnajā daļā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums atbilst Satversmes 98. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam, pieteikuma iesniedzējam jānorāda, vai attiecīgais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2005. gada 7. marta sprieduma lietā Nr. 2004-15-0106 21. punktu*) Savukārt, argumentējot apstrīdētās normas neatbilstību samērīguma principam, pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda šādi apsvērumi: 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2006-42-01 11. punktu*). Pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstības izvērtēšanu Satversmes 98. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 75/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele